

ZDENKO HUZJAN

M U Š J I P L E S

ZDENKO HUZJAN

MUŠJI PLES

LJUBLJANA 2019

Zdenko Huzjan *Mušji ples*

Uredil Zdenko Huzjan
Spremna beseda Miklavž Komelj
Jezikovni pregled Mateja Dermelj
Oblikovanje Milojka Žalik

Založila Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani
Za založbo Janez Vogrinc, dekan

Tisk Birografika Bori, Ljubljana
Naklada 300 izvodov (1. izdaja, 1. natis)

© 2019, Zdenko Huzjan
Ljubljana, april 2019

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-31

HUZJAN, Zdenko

Mušji ples / Zdenko Huzjan ; [spremna beseda
Miklavž Komelj]. - 1. izd., 1. natis. - Ljubljana :
Pedagoška fakulteta, 2019

ISBN 978-961-253-241-3

COBISS.SI-ID 299482624

Vse pravice pridržane. noben del te izdaje ne sme biti reproduciran, shranjen ali prepisan v kateri koli obliki oz. na kateri koli način, bodisi elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem, snemanjem ali kako drugače, brez predhodnega pisnega dovoljenja lastnikov avtorskih pravic (copyrighta).

Z. Huzjan, *Milost rasti*, 1991, lesorez, 54 x 39 cm

»Bila sva nekako neizrečena.« Knjiga *Mušji ples* je napisana v dvojini – kot skupno delo slikarja in njegovega dvojnika pisatelja. S pisanjem ne skušata izstopiti iz te neizrečenosti, ampak jo skušata od besede do besede vzdržati kot mejno stanje med obstajanjem in neobstajanjem, med življenjem in smrtjo.

Srečanje z dvojnikom je nekaj nevarnega – v različnih tradicijah velja, da se tisti, ki se sreča s svojim dvojnikom, znajde v bližini smrti.

Toda slikar in pisatelj sta zaveznika ravno v tem, da skupaj raziskujeta to bližino, ki je *njuna* bližina. In ko je nekoč v otroštvu eden rešil drugega, ki se je utapljal, v spominjanju ni bilo več jasno, kdo od njiju je bil tisti, ki se je utapljal, in kdo od njiju je rešil utaplajočega.

Da dvojnika, ki sta se srečala, vzdržita to stanje, ki bi lahko obema prineslo smrt, se morata spreminjati v krhka, neskončno občutljiva bitja, ki lahko preživijo za človeka neživljiva stanja, ko so vržena v premikanja plasti sveta, »večno tavanje začetkov in koncev«, ki bi človeško bitje lahko raztrgala.

V nekaterih trenutkih je to sprememba v muhe – samo njihov klic omogoča »posrkati bolečino sveta« –, v drugih trenutkih je to sprememba v bitja, ki jih poznamo s Huzjanovih

slik; to so bitja v večnem ličinkastem oziroma zarodkastem stanju, otrplo potopljena v barvite svetlobne tekočine med smrtjo in življenjem ...

Tudi ene prvih besed, ki se jih spominjam iz ust Zdenka Huzjana, izrečene v pogovoru v njegovem ateljeju pred skoraj tridesetimi leti, so se dotikale prav teh stanj, ki umetnika v vsem njegovem ustvarjanju že od začetka najbolj obsedajo; govoril mi je o drstenju rib – in o tem, kako so takrat ribe med življenjem in smrtjo ... Roman *Mušji ples* berem, kot da mi umetnik skozenj govori naprej pripoved iz istega pogovora.

Celoten roman je eno samo potapljanje v primordialna stanja – potapljanje, za katero je včasih potrebno leteti: »Da gre za potopitev v predrugačeno stanje zavesti, kjer ni več razlike med človeškim in živalskim, med tistim, kar je zunaj, in tistim, kar je znotraj. Kjer ni več razlik med negibnostjo in gibanjem, med spominom in sanjami.«

Ampak to vstopanje v primordialnost je obenem poskušanje neke preroditve. Potapljanje v tekočine, v katerih se je mogoče utopiti, je obenem »okušanje porodne tekočine sveta«.

Ne gre samo za željo po osebni preroditvi, gre za željo po preroditvi sveta. Kajti temeljna stava tega romana je ves čas v tem, da dvojnika z njim vzpostavljata svoje videnje sveta kot takega, njegove zgradbe. Ki jo doživljata kot nekaj skrajno fluidnega. In nenehno vznemirjenega. »Svet je drgetajoč.«

Zato je zanju dostop do tega, kako je zgrajen svet, obenem mogoč samo preko najbolj osebnih izkušenj – ves čas gre tudi za potovanje v Huzjanovo otroštvo, iz katerega se prikazujejo drobcu njegove družinske zgodbe s sledmi travmatične zgodovine dvajsetega stoletja na konkretnem geografskem območju

stika med Madžarsko in Slovenijo. Tudi v stanjih, ki so videti najbolj odmaknjena od empirične realnosti, lahko ves čas prepoznavamo značilnosti konkretne panonske geografije, ki slikarju in pisatelju narekujejo temeljno senzibilnost, pa tudi preference iz sveta umetnosti. Ni na primer naključje, da se v knjigi pojavi referenca na genialni film *Satantango* Béle Tarra. S to knjigo nas Zdenko Huzjan vpeljuje v esenco svojega doživljanja sveta, pa tudi v esenco svojega slikarstva. Ni boljšega besednega vstopa v Huzjanove slike, kot je *Mušji ples*. Obenem pa je knjiga pisana tudi kot avtorefleksija samega pisanja. V bistvu je to ves čas tudi knjiga o procesu ustvarjanja. Ki ga slikar in pesnik ne moreta razumeti drugače kot ustvarjanje sveta.

Prvi stavek knjige se glasi: »Izza še nejasnih podob so se vztrajno razpirale barve sveta.« Pisatelj v interakciji s slikarjem podob ne nadgrajuje z zgodbami, ampak poskuša priti do čistih barv sveta in jih vzdržati. Celota je najboljše povzeta v besedah: »*Pri najinem pisanju gre za organizacijo demaskiranega duha v podobi gole resnice sveta, kjer ni česa skrivati.*«

Muhe vidijo stvari samo iz bližine, toda vsako mušje oko ima 4000 leč, od katerih vsaka deluje posebej; to omogoča vizualizacijo mnogih slik v istem času. In mušje oko se nikoli ne more zapreti. Tudi če muha umre, se njeno oko nikoli ne more zapreti.

Miklavž Komelj

V Ljubljani, 10. II. 2019